

Stefan Kwilecki

Polonica we Francji

Ochrona Zabytków 26/1 (100), 65-68

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

stanowiąc mniej więcej jedną piątą powierzchni zachowanej polichromii ściennej.

Fresk zachowany w kilku pasmach pokrywających ścianę dzieli się na kilka kompozycji związanych z tematyką religijną. Dalsze partie malowideł są odkrywane etapami. Obecnie konserwatorzy radzieccy zdejmują ostatnie partie fresku XVII-wiecznego mającego także dużą wartość historyczną. Czasowo malowidła te u-

mieszczone będą w kruchcie cerkwi p.w. Zbawiciela. Malowidła średniowieczne wymagają czasochłonnych zabiegów konserwatorskich.

Włodzimierz Babiuk
malarz — konserwator

Jurij Kolada, starszy konsultant
Ukraińskiego Towarzystwa Ochrony
Zabytków Kultury

THE DISCOVERING OF MURAL PAINTINGS IN THE ORTHODOX CHURCH OF „SPAS NA BERESTOVYE” (THE SAVIOUR CHURCH AT BERESTOVO), KIEV, USSR

The authors giving a short historical survey of the orthodox church of the Saviour in Kiev supply a description of an accidental discovery of medieval murals during the repairs made in the beginnings of the present century. The then discovered mural paintings were subjected to conservation already during the period between the two world wars, however, it was only in 1970 that a systematic course of restoration and conservating treatments have been started. The sounding investigations allowed to state that the twelfth-century frescoes are covered by a painted layer coming from the 17th-century the area of which ranges to some 100 m². Toward the end of 1971 about one-fifth

part of the seventeenth-century frescoes was removed and relined onto new support. The thus discovered pictorial composition of sacred character presents the scene of „Abundant Fish Harvest”. Though the authors give an exhaustive description of those medieval paintings they do not supply any information with regard to methods applied in conservation of the old Ruthenian paintings. The works are still in the course. The seventeenth-century frescoes that are cut off from the plaster layer and transferred onto the new support are temporarily exhibited in porch of the Saviour's orthodox church, Kiev.

STEFAN KWILECKI

POLONICA WE FRANCJI

W ramach wyjazdu stypendialnego do Francji (21.IV—30.VI.1971), na który zostałem wytypowany przez Zarząd Muzeów Ministerstwa Kultury i Sztuki na życzenie Ambasady Polskiej w Paryżu, miałem dokonać wstępnego rozeznania zasobów dóbr kultury polskiej w tym kraju oraz nawiązania kontaktów ze środowiskiem Polonii. Dzięki uprzejmości mego przyjaciela p. Guy de Warrena z Paryża mogłem dotrzeć do kilku podparyskich miejscowości: Montmorency, Ermennanville, Berville interesujących z racji mego stypendialnego rekonesansu.

Pierwsze dni poświęciłem na uzupełnienie i skorygowanie notatek sporządzonych w kraju, posługując się materiałami udostępnionymi przez Ambasadę. Dzięki p. Irenie Gałęzowskiej, kustoszowi Biblioteki Polskiej na wyspie św. Lu-

dwika, nawiązałem kontakt z T. Świącickim, byłym redaktorem audycji polskich w radiu francuskim, T. Żeleńskim, członkiem Komitetu Grobów Polskich we Francji, architektem Z. Pugetem oraz Z. Jakubowskim, dyrektorem księgarni polskiej w Paryżu. Poznanie okresu okupacji niemieckiej we Francji ułatwił mi gen. A. Zdrojewski. Niestety dopiero pod koniec pobytu zetknąłem się z A. Tolletem, archiwistą Centrum Cywilizacji Polskiej na Sorbonie, który zbiera we francuskich archiwach wiadomości o materiałach historycznych dotyczących Polaków.

Jednym z głównych zadań w czasie mego stypendialnego pobytu nad Sekwaną było zinventaryzowanie grobów polskich na paryskich i

podparyskich cmentarzach. Zewidencjonowałem — wraz z wykonaniem zdjęć i dokładnym opisem stanu technicznego — groby polskie na cmentarzach: Montmartre, Pere Lachaise i Montmorency, groby, tablice pamiątkowe i pomnik w miejscowym kościele. Niestety na cmentarzach Montparnasse i Passy miejscowi konserwatorzy cmentarni zażądali dokładnej listy grobów i ich lokalizacji. Materiały zebrałem dzięki uprzejmości p. Żeleńskiego, lecz nie wystarczyło mi czasu na ich zewidencjonowanie i stwierdzenie aktualnego stanu technicznego. Z braku czasu nie zinwentaryzowałem grobów na cmentarzach w Montrouge Sceaux, Auteuil i Neuilly.

W Paryżu objąłem ewidencją pamiątki związane z działalnością i pobytem w tym mieście

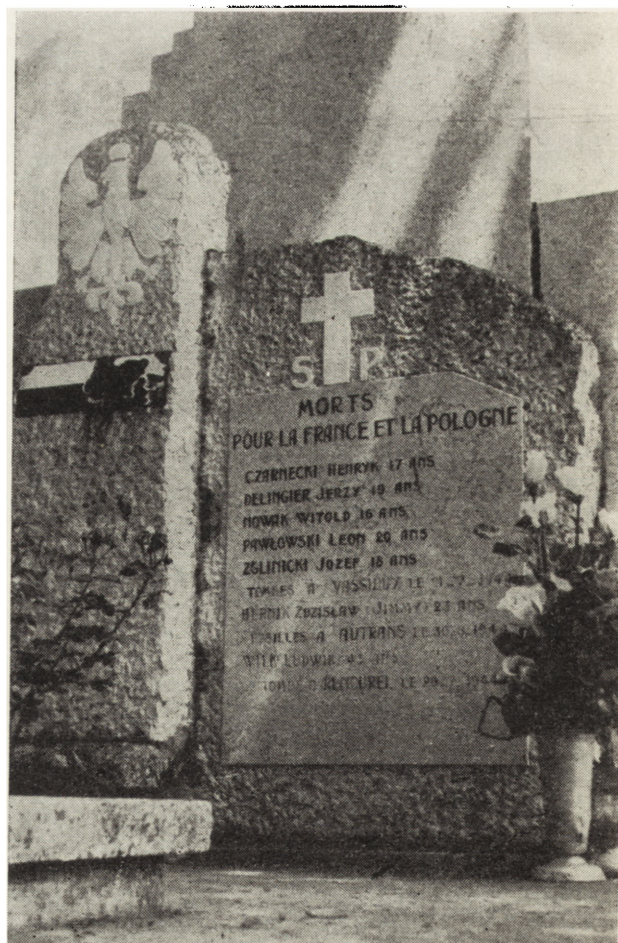
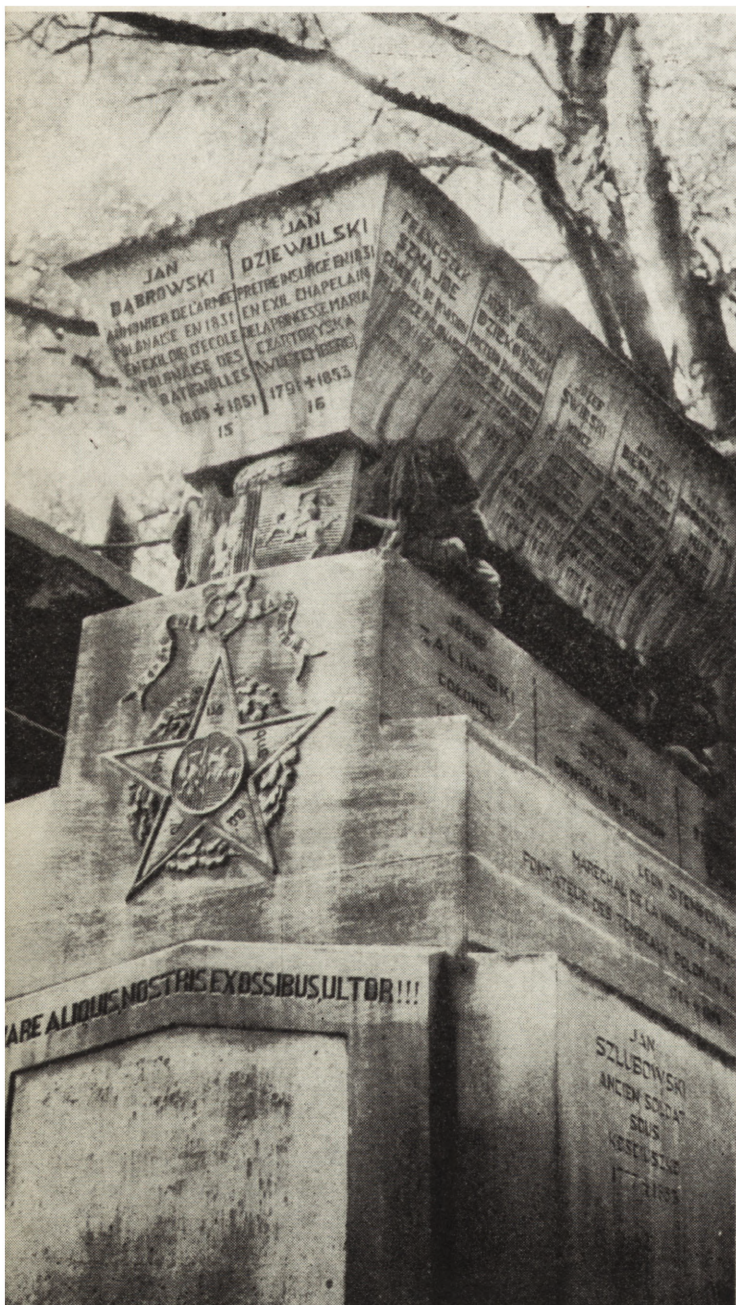
wielu słynnych Polaków, jak pomniki, tablice pamiątkowe, budynki użyteczności publicznej, kościoły. Dla wspomnianych obiektów, obok określenia dokładnej lokalizacji i dokumentacji fotograficznej, zebrałem materiały dotyczące powstania, historii i ich aktualnego stanu technicznego. Mimo ograniczonych możliwości finansowych odbyłem kilka podróży po prowincji dla zorientowania się w istniejącym tam materiale. Stąd podróże do Nancy i Luneville. Dla sporządzenia pełnej ewidencji polskich pamiątek w Nancy i najbliższej okolicy potrzebny jest kilkumiesięczny pobyt w tym mieście. Na przykład miejscowe Muzeum Lotaryńskie, w którym trzy duże sale poświęcone są działalności Stanisława Leszczyńskiego, nie posiada inwentarza eksponatów. Kopalnią wiadomości są zapewne archiwa: Miejskie i dawnej Akademii.

1. Paryż, cmentarz Montmartre, grób zbiorowy w Alei Polaków

1. Paris, the Montmartre Cemetery: a mass tomb of the Polish emigrants in the Alée des Polonais

2. Villard de Lans, grób polskich partyzantów poległych w 1944 r.

2. Villard de Lans: the tomb of the Polish members of French underground movement who were fallen in 1944

3. Nancy, Plac Stanisława, tympanon ratusza (budowla stanisławowska)

3. Nancy, Place du Roi Stanislas: Central pediment of the Town Hall

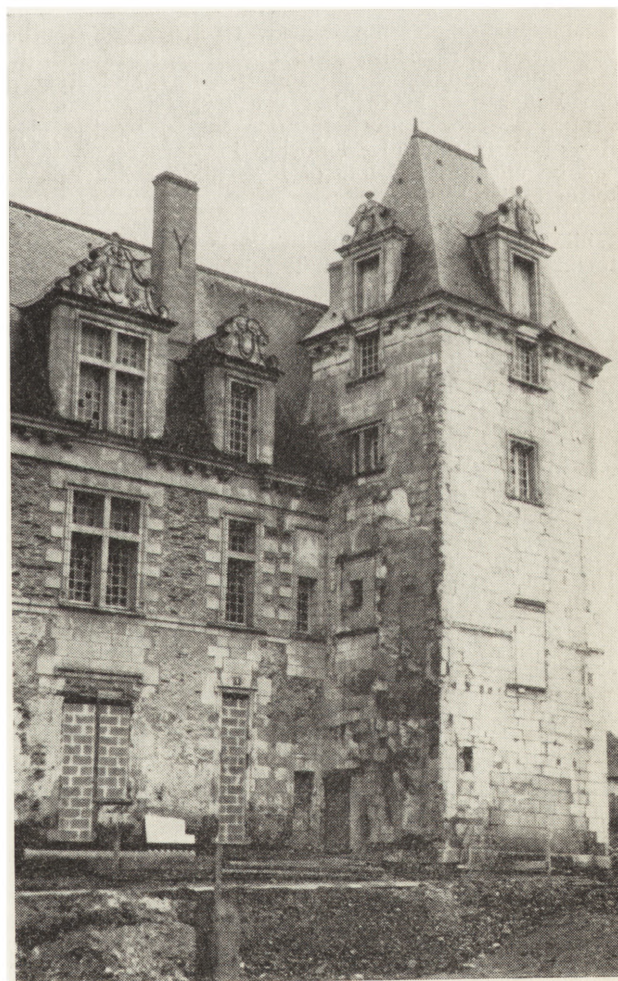

Wiele informacji o Polakach uzyskałem w trakcie wyjazdu do Angers, gdzie istnieją budynki związane z działalnością naszych rodaków biorących udział w Rewolucji Francuskiej. W miejscowym Archiwum istnieje wiele dokumentów świadczących o pobycie w tym mieście Rządu Polskiego w latach 1939—1940.

Kolejny objazd na trasie Dijon, Lyon, Grenoble, Bourges pozwolił mi zorientować się chociaż pobieżnie w materiałach archiwalnych i zabytkach związanych z pobytem w tych miastach Polaków w połowie XIX w. i w okresie międzywojennym. W Villard około Grenoble w latach 1939—1945 istniało polskie liceum, którego uczniowie i wykładowcy brali czynny udział w walce z hitlerowskim najeźdźcą we Francji. Po powrocie do Paryża uzupełniłem zebrane materiały korzystając ze zbiorów Biblioteki Polskiej.

Zebrane materiały i nawiązane kontakty z Polonią Francuską pozwalają ocenić przedsięwzięcia Ambasady Polskiej w Paryżu, mające na celu ustalenie zasobu poloników we Francji. Wiadomo nie od dziś, że Francja, dzięki wielowiekowym kontaktom z Polską i w związku z tym napływowi polskiej emigracji stała się niejako ostoją w pewnym okresie czasu dorobku historycznego i kulturalnego Polaków. Nic więc dziwnego, że w kraju tym spotykamy tak liczne ślady bytności naszych rodaków. Zamierzeniem Ambasady Polskiej w Paryżu i Centrum Cywilizacji Polskiej przy Sorbonie jest przeprowadzenie szeroko pojętej ewidencji tej spuścizny. Materiały, na które natknąłem się we Francji można bardzo ogólnie podzielić na:

a) historyczne, tj. dokumenty znajdujące się w archiwach francuskich, w rekach rodzin pochodzenia polskiego oraz w Bibliotece Polskiej w Paryżu;

4. Angers, Quai du Roi de Pologne, „Dom Króla Polskiego”

4. Angers: Quai du Roi de Pologne, The Polish King's House

(zdjęcia autora)

- b) dzieła sztuki i muzealia, niejednokrotnie o dużych wartościach narodowych, zgromadzone w muzeach lub rozproszone w rękach prywatnych kolekcjonerów;
- c) obiekty architektury związane z pobytem wybitnych Polaków: poetów, pisarzy, malarzy, polityków;
- d) mała architektura, jak groby i pomniki naszych rodaków;
- e) miejsca związane z polską emigracją zarobkową.

Dla pełnego uporządkowania materiału poloników na terenie Francji należy powołać zespół ludzi o przygotowaniu naukowym, który w ciągu kilku lat zewidencjonowałby obiekty architektoniczne, groby, pomniki, dzieła sztuki i ar-

chiwalia rozproszone po tym kraju. Zespół ten powołany przez PAN i Ministerstwo Kultury i Sztuki powinien współpracować z Centrum Cywilizacji Polskiej przy Sorbonie, z tym że każdy specjalista powierzony mu dział powinien prowadzić od początku do końca dla pełnego omówienia wybranego zagadnienia. Zebrany przez 2—3 miesiące w roku materiał powinien być po przyjeździe do Polski opracowywany na bieżąco i następnie sukcesywnie publikowany, gdyż intencją przewodnią całej akcji jest udostępnienie wszystkim zainteresowanym źródeł będących własnością ogólnonarodową.

inż. arch. Stefan Kwilecki
Szczecin

THE POLISH RELICS OF THE PAST IN FRANCE

During his scholarship journey to France the author has gathered a good deal of materials, i.e. descriptive and photographic, concerning the stay and lives of the Polish people in that country. As Poland and France are for many centuries linked by the close ties of their mutual friendship in the French towns can be encountered lots of interesting relics relating to the Polish history.

While living two months in Paris and a few other towns a fairly accurate materials have been collected

by the author with concern to graves of Poles, their statues, commemorative desks and architectural objects. Rich collections of the Polish relics are also to be found in municipal and private archives as well as in museums.

At the end of his article the author puts forward a proposal that an appropriate action should be started to prepare as full as possible documentation of the Polish relics in France.